

FOAIA POPORULUI

Prețul Abonamentului:
Pe un an . . . . . 2 fl. (4 coroane).
Pe o jumătate de an . . . . . 1 fl. (2 coroane).
Pentru România 10 lei anual.
Abonamentele se fac la Institutul Tipografic în Sibiu

Apare în fiecare Duminecă

INSERATE
se primesc în biroul administrației (strada
Măcelarilor nr. 21).
Un șir garmond prima dată 7 cr., a doua oară 6 cr.
a treia oară 5 cr.; și timbru de 30 cr.

Cetitorilor noștri.

(*) Numărul acesta al foii noastre intră în casele multor Români. El va vedea pe mulți din aceia pe cari de lungă vreme „Foaia Poporului” nu i-a revăzut, în casa cărora demult n'a intrat, ori doară nici odată... Și unora și altora, și cunoscuților și necunoscuților, și abonaților și neabonaților, Românilor buni tuturor și de pretutindenea, el le duce un dulce salut dela frați binevoitori, și din caldă inimă românească le zice:

Bine am găsit!

Fie ca noul an în care intrăm, belșug în noroc și mulțumire să aducă tuturor! Cu mult mai mult bine, cu mult mai mult noroc, și cu mult mai multă mulțumire, ca aceea pe care în al veciei neumplut sin acum îngropatul an adus!...

Cât despre noi, cei-ce am luat asupra-ne sarcina de a scoate această foaie, deși peste mari greutateți am trecut și numai în doi ani decând ea viețuiește, și deși cu multe primejdii împreună este munca la această foaie atât de urgisită de procurori și de stăpânire: noi cu dragă inimă declarăm, că neclintii vom sta și mai departe lângă ea, și cerca-vom a da printrânsa iubitelui nostru popor românesc, tot felul de îndrumări și învățături de care credem că are lipsă atât pentru trebuințele lui de toate zilele, cât și pentru lărgirea și im-

bogățirea cunoștințelor lui sufletești, cari se-l ridice la înălțimea altor neamuri înaintate, ba se-l facă să strălucească chiar între ele!

Nu ca o vrednicie a noastră voim să o scoatem la iveală, ci numai ca pe un îmbucurător adevăr, că mai ales în cei din urmă doi ani, de când s'a dat viață și „Foi Poporului”, multă lumină s'a vărsat în poporul nostru, multe lucruri din acele ce lui îi erau cu totul streine, azi le cunoaște cu de-amănuntul și limpede, și în multe inimi cari până aci stăteau îndoelnice, șovăitoare: încolțit'a curagiul și a prins rădăcini și a crescut, tare și frumos a crescut! Același lucru voim noi se-l facem și în viitor! Cu vorba și cu fapta să lucrăm la trezirea și cultivarea tot mai mult a *dragostei de neam, credință și limbă*, și alipire la acestea până la cel din urmă picur de sânge! așa ca la anul mai multe cuvinte să avem de a ne mândri cu acest popor că tot mai strălucită e ținuta și faptele lui românești!

Și de D-zeu ca așa să fie!

„Foaia Poporului” își va pune toate puterile muncind în acest înțeles, pe această brazdă.

Încălziți de aseste planuri și nădejdi, intrăm în noul an, dorind încă odată tuturor cetitorilor noștri:

An nou fericit!..

Vieată și putere.

Fapte mari, care hotăresc pe timp mai îndelungat mersul vieții comune, totdeauna și pretutindenea numai mulți oameni împreună au săvârșit. Și numărul acesta e atât de învederat, și îngrijorător, și prinde mila, când îți ese în față un biet de muritor, care nu se știe să se-l înțeleagă și-și închipuește, și el prin sine să fie factor hotăritor în viața obștească. Nu ni-e dată, fără îndoială, tuturor deopotrivă puțința de a înțelege mersul vieții comune, și totdeauna sunt între noi oameni, care ved departe înainte și simt azi ei singuri ceea-ce mâine vom simți cu toții, voesc astăzi ceea-ce noi ceilalți abia mâine ori poate chiar poimâine vom voi. Ei pornesc dar' înainte, își dau silința să ne dumerească asupra propriilor noastre porunci să ne înduplece a merge după dăruire și să ne îmbărbătează. Nu sunt oameni de rînd acestia, și e firesc simțământul de admirațiune ce ne cuprinde în fața lor după-ce am ajuns într'un târziu acolo, unde ei cu mult mai înainte ne văzuseră: e în adevăr ceva providențial în prevederea lor, în tăria de convingeri, în hotărîrea lor bărbătească și ne e ca-și-când lucrurile ar fi trebuit să vină cu totul altfel, dacă n'ar fi fost și ei la mijloc.

Și dacă avem noi simțământul acesta, e lucru potrivit cu firea omenească

FOIȚA.

Unei îndrăgite..

*Când dornică 'n fereastră stai
Și ochii ațintiți îi ai
Departă 'n sări spre Răsărit,
Gândind același gând iubit, —
Vântul, sburdalnic salt săltând,
Văzduhuri vine despicând,
Și 'n fața ta recori suflând
Își face joc în perul tău...
Suflând întrânsul, tot meru
El 'ți-l împlete și desplete,
Și, dragi îi sunt a tale plete,
Tăci le sărută lung și pîu...
Dar' obidit de-al tău dor viu,
În urechi, cu graiuri rari,
Îți suflă vorbe dulci, de cari
rumoșii îți ochi negri, mari,
rivesc în giur mai fericiți...
'ți-a fi spus, numai voi știți,*

*Dar' parcă-ți dă o bună știre,
Căci tu zîmbești cu mulțumire...
Hei, vântul însuși 'i hoț din fire,
Căci el, stafet crescut fugind,
Obrazuri june recorind,
Nu-ți poartă vești pe-a lui suflare
Fără vre-o plată omre-care...
Ear' plată dela față mare
Ce iei cu drag ca sărutat?
De-a ta frumseță fermecat
El te desmeardă și te 'ngână,
Și, în plăcerea lui păgână,
Sărută lung alba ta mână,
Și te sărută pe obraz,
Pe sin rotund, pe alb grumaz,
Pe ochii mari și visători
C'e'n inimile de feciori
Trezesc atât de dulci fiori...
Și vesel bate ear pământul!..*

O cât aș vrea să fiu eu vântul!..
1889. Ioan Moța.

Rusul la tîrg.

La un tîrg odată-un Rus
Niște boi să vînză-a dus,
Și 'ntrebat de-un oare-care
De-î sunt boii de vînzare,
El răspunde 'n data mare:

— „Se 'nțelege, vrem vîndut!
„Pentru-ce să mai ținut!!
„Eu de dîșii săturat!
„Că la mine cât el stat
„Sufletul de-ajuns muncat!
„Cât eu tras cu dîșii, las,
„Las și alții să mai tras.

— „Vre-a să zică nu-'s buni boii?
Îl întrebă omu 'ndată
— „Ba el bun, răspunde Rusul,
„Bată-'l scărba lui s'o bată.
„Că el par'că vinovat
„Când eu prost și cumpărat
„Și parale mult turnat...
„Că eu dat la bani, săracul!
„Și colo... el bun ca dracul!

§. 3. Pustele de sine stătătoare nu pot fi silite să primească și ele rîndueala „economiei de ogoare”, precum nici părțile de sine stătătoare din un hotar comasat, nici grădinile îngrădite de stat, ori viile. Alte locuri numai atunci pot fi scutite de supunere acelor rîndueli, dacă prin felul lor de cultivare nu se îngreunează „economia de ogoare” de pe pământurile vecine. Un loc aspra căruia nu se întinde „economia de ogoare”, nu se poate bucura nici de favorurile (ușurările) ce sînt îngăduite aceleia.

§. 4. Unde șese ani dela intrarea în vigoare (putere) a acestei legi s'a lucrat tot după „economia cu ogoare”, a zecea parte a stăpînitorilor pe care li privește (vecini s'au părtași pe aceeași moșie) pot cere încetarea acestui fel de muncire. Întîia instanță judecătorească, dacă rugarea a fost făcută în toată rîndueala, chiamă după chipul obicnuit, pe toți cei-ce-i privește, la un sfat în comună, înștiințînd despre asta și pe cei-ce ar fi pe-trecînd departe undeva.

Terminul tinerii adunării (sfatului) nu poate fi pus mai scurt ca 30 de zile dela ziua în care s'a luat hotărîrea pentru tîneria aceluia sfat.

§. 5. Adunarea va fi condusă de pretor (solgăbiru), de căpitanul orașului, ori de locuitorii acestora, ca președinte, care atrage luarea aminte a celor de față asupra însemnătății economice a hotărîrii ce vor să aducă, apoi ia la protocol cuvintele aduse pentru propunere (de a părăsi felul de pînă aci a economiei) și contra ei, și hotărîrea. Hotărîrea ridicată la valoarea de drept (putere) dacă ea a rînduit de aci încolo economia liberă (slobodă, fiecare cum vrea) atunci e obligătoare pentru două din trei părți ale moșiei, ear' dacă s'a hotărît rîmânerea pe lîngă „economia schimbătoare”, atunci alți șese ani mai departe, ea nu se poate schimba.

§. 6. În ce privește pășunile cari formează proprietate (avere) obștească (a mai multora) și nu se pot împărți, acolo adunarea stăpînitorilor are să rînduească chipul cum e a să pășuna, cum sînt a se cultiva vitele, și tîneria.

Dacă dreptul la pășunat e îndoelnic că anume cât să cuvine unuia fiecărui dintre proprietarii în comun (tovarăși), și îndreptățirea, adecă partea fiecărui nu s'a statorit încă prin judecatorie, atunci pînă judecata va hotărî, organele administrative vor statori ele deocamdată dreptul de pășunat. Va urma.

Din trecutul nostru.

Una din cele mai frumoase podoabe ale sufletului unui om, este cunoașterea deplină și curată a trecutului neamului seu.

Fiecare popor în viața sa mai lungă ori mai scurtă, a trecut prin bine și prin rău, prin împregiurări prielnice care l-au ridicat și întărit, și prin zile fără noroc, care l-au ținut locului, l-au împins poate chiar tot mai jos, mai înapoi, și a le ști pe acestea toate, este lucru de mare folos, căci atît din zilele de bine cât și din cele de rău, omul cuminte va putea scoate convenitele învățături pentru viața de azi și cea viitoare, că adecă cum are să-și îndrepte pașii sei și lucrarea sa, ca să nu mai dea peste zile rele, ori cum să scape de ele și la bine să ajungă.

Este acesta un adevăr foarte mare, și el a fost recunoscut încă din zile străvechi, de pe vremea vechilor Romani, cari ni-au lăsat vorba, că: *«Istoria este magistra (învățătura, călăuză) vieții!»*

De multe rele te vei putea feri cunoscînd pășaniile altora din istorie, și multe primejdii vei putea încungiura, și multe pilde bune de mari și eroice fapte te vor însufleți ca să le urmezi!

Dar' nu numai pentru asta e bine să ne cunoaștem trecutul, ci și pentru aceea, că intrînd poate vre-odată în vorbă cu vre-un străin, care ni-ar spune că șa, că pe dincoala, și ar încerca să ne hulească, și numai pe al seu neam să-l laude: știind bine istoria întreg poporului românesc, vei putea să-ți spui numai decît, că de ce anume sîntem noi așa cum sîntem, ceva mai rîmânînd înapoi, și cine poartă vina la asta; vei ști să-ți spui că e încă o nespuse de mare vrednicie a noastră, că astăzi tot mai trăim ca Romani și încă atît de limpezi și de neînfrînți; că alții ar fi murit de zece-ori pînă la cel din urmă fiu, de ar fi trăit vremile pe cari noi le-am trăit; și asta dovedește tocmai, că sîntem un popor cu puterea de viață a aurului, pe care nici focul nici apa, nu-l poate schimonosi, ci tot aur

ese și din foc și din apă! Și-i vei putea numera pe rînd toate figurile mari, care în decursul vremii ridicate din sinul acestui popor, au săvîrșit fapte prin care au pus lumea în uimire și au umplut cu spaimă inimile trufașe ale împilatorilor lui!

Mare este trecutul poporului român, și plin de frămîntări și de sbucium. Începutul lui este plin de mari nădejdi, strălucit, încântător, fericit!.. Urmează apoi o lungă, foarte lungă vreme de fel și fel de neajunsuri, greutăți, nenorociri, cari l-au cufundat în întunec, în nevoi, în ispite. Valuri mari și turbate de foc și fer, pismuindu-l, se aruncă asupra lui ca să-l nimicească, el însă rîmîne, obosit ce-i drept și despoiat de multe din podoabele sale, dar' tot curat, tot vînjos, și în vremea din urmă părtaș făcîndu-lă D-zeu de o soarte ear' mai bună, care seamănă cu cea dela început, deși nu peste tot locul pe unde Romani sînt, și ear' se înalță, repede și frumos, și ear' o să ajungă sus, tare și mare, cum era odinioară, și cum vrednic e să fie, ca popor de mare viță! Cu un drug de aur îl poți asemăna trecutul lui, la început și la sfîrșit strălucind, ear' cu mijlocul întunecat de smoala negrelor și vrășmașelor vremuri!

Cînd vei cunoaște temeinic istoria, trecutul poporului român, și cineva va încerca să-ți zică o vorbă rea despre dînsul, nu te vei supăra, ci vei zîmbi de neștiința și prostia lui, și-i vei spune: Dacă acest de voi hulit popor ar fi trăit vremuri așa de bune cum altor anumite popoare dat li-a fost să trăiască: nu acolo unde voi, Ugurii spre pildă, sînteți, ci de zeci de ori mai sus ar sta, căci mari puteri viețuesc întrînsul, cu mult mai mari decît în voi, puteri însă cari au fost împedecate în desvoltarea lor prin împregiurări neatîrnoare de noi!

Eată cuvintele pentru cari am făgăduit că vom începe publicarea unui șir de articoli istorici, și, după acestea, cu numărul viitor vom și face-o, luînd firul dela început, dela descălecarea noastră pe aceste plaiuri. I. M.

De lîngă Arieș

culese de Ioan Vesa inv.

De-aș ajunge zile multe,
Să mă duc la vară 'n munte,
S'aud brazii vijăind,
Pe mândra 'n frunză zicînd.
S'aud glas de păserele,
Ca glasul mîndruții mele,
S'aud cucul și mierla,
Să mă 'ntălnesc cu mândra..

Mult mă 'ntreabă urîtu
Doru-mi-'i de bădițu,
Foaie verde iasomie,
Dar' cum, Doamne, să nu-'mi fie!..

Bate, Doamne, bate rău,
Talpa leagănelui meu,
În care m'am legănat,
Că de mult năcaz am dat!..
Dela leagăn pînă-acum
N'am avut noroc nici cum.

Dela Cibleş

culese de Constantin Manu, inv.

Vină, lele, și nu mere
La oala cu rumenele.
Vină, lele, nu fugi,
Și pe nas nu te mânji!
Rumenele, ia-le drace
Face pe lelea de-'ți place.
Rumenele din potică,
Face pe lelea voinică,
Și pe badea de nimică.

Lasă, lasă, mândră, lasă,
Oamenii să se rărească
Să-'ți dau gură să-'ți tignească,
Oamenii să se cam ducă
Să-'ți dau gura să-'ți ajungă.

Frunză verde și-un bănuț
Am avut și eu drăguț,
Și n'am știut să 'mi-'l cruț.
Dar' de l-aș avé acum
L-aș ține ca p'un pîn.

Din Vașcău,

culese de Vasile Sala, inv.

Crișule, Crișule,
Apă mergătoare,
De-ai fi grăitoare
Eu te-aș întreba
N'ai văzut mândra?
— Nici trei zile nu-'s
De când e-a s'a dus..
— Bat-o focu bată,
Mare blăstemată,
Că ea că s'o dus
Și ea 'și-a lăsat
Car cu patru boi
Și-o turmă de oi.
Plug cu patru junci
Și-o casă cu prunci.
Bat-o focu bată
Mare blăstemată,
Că ia că s'a dus
Și ea 'și-a lăsat
Un bărbat înalt
Ca un fir de brad
De umblă tot bat..

De ce-a căzut guvernul?

De când ministrul Wekerle a depus frânele cărmuirii țării în mâinile Maiestății Sale Monarhului, sau mai drept zis, de când Maiestatea Sa 'l-a alungat din fruntea țării, a trecut mai mult de o săptămână până să se poată afla alte persoane cu care Maiestatea Sa să cerce a cărmui mai departe.

Drept pricină a alungării lui Wekerle și Szi'ágyi dela cărmă, se spun două lucruri:

Wekerle, ca întâiu ministru, el având mai mult de lucru cu Mai.-Sa, se purta puțin frumos față de domnitor. Așa, spre pildă după-ce legea căsătoriei civile a fost la a doua probă trecută cu chiu și vai și prin casa magnaților, Wekerle tot mereu ruga pe Maiestatea Sa să-i sfînțească legile, subscriindu-le. Maiestatea Sa însă nu voia, 'i-a făgăduit însă odată, că poate că totuși, după anumite schimbări. Tre-cuse vreme multă și Maiestatea Sa nu întărea legile. Wekerle atunci merge odată în Viena și 'i zice: „Eu mă încred în cuvintele Maiestății Voastre apostolești!“... Ceea-ce însemna că: mă țin de făgăduința dată, întărește-le odată!! Deși Maiestatea Sa, nu-'i făgăduise de-adreptul întărirea.

Această urită pășire a lui Wekerle, și încârbît nespus de mult pe Maiestatea Sa, și după-ce a sfîrșit de vorbit, îi zise ministrului cu voce aspră:

„Bine! Dacă zici că am făgăduit, voi sfînși legile, deși îmi aduc aminte, că făgăduința Mea am făcut-o atîrnătoare de lucruri pe care d-ta nu le-ai împlinit. În trebile bisericesti ai mers fără îndoială prea departe. Pas de pas ai cerut dela mine învoeli peste învoeli și poate că umbli cu gândul să pui o nouă manevră de felul acesteia la cale. Eu vreau să am liniște, dar' nu o ațitare și mai departe a spiritelor. Așa nu poate să mai meargă!“.

F U L G I I

Drag li-e ochilor să vadă
Fluturii de zăpadă
Cum se cern ușori prin zare
Pe întreaga 'ndepărtare
Pe aripi purtați de vânturi
Peste sate, peste câmpuri...
Cum pe pomi de crengi se leagă,
Pături moi cum se așează
Peste câmp de fl albesc...
Alții 'n geamuri se isbesc
Ca să vadă dacă 'n casă
Lângă vatră, ori la masă
Nu se 'ntemplă-un lucru mare,
Bună-oară-o sărutare.
Ear' apoi sdrobiți cad jos
Așternând covor frumos...

Beiuș.

Al. Lucian-Bolcu.

* * * Nici un rēu nu e mai mare ca acela când oile nu-și cunosc ciobanul care bine vrea să le păzească, sau când nu știu deosebii pe cioban din urs, care le vrea perirea! Dar' de bună-seamă că și ciobanul trebuie să-și cunoască oile ce vin după sine, și dacă va fi una bolnavă, să o arunce ca să nu se molipsească și altele!...

George Cârțan, cioban.

Wekerle se făcu palid ca perețele și rușinat plecându-se zise: „Din cuvintele Maiestății Voastre voi ști trage urmările... Adecă va ști că nu mai are altă de făcut decât să părăsească cărma!..

A doua pricină a căderii lui și a pierderii încrederii în fața Maiestății Sale, e purtarea cea nespus de păgână față cu popoarele nemaghiare ale țării, pe care le-a împins până la cele mai din afară margini, și le-a ațîțat încât în fiecare zi se poate aștepta chiar izbucnirea nemulțumirii în formă primejdioasă. Și această 'i-s'a spus, și acum se caută oameni mai de pace.

Semnele înfrățirii.

Aproprierea între apăsatele neamuri nemaghiare deopotrivă nedreptățite de stăpânirile ungurești, înaintează tot mai mult; cu atât mai mult, cu cât mai tare cei dela cărmă se năpustesc asupra noastră a tuturor. Și e numai prea firesc acest lucru. Loviți toți de același împilator, nu e oare firesc ca să ne dăm cu toții mâna în contra lui și să cercăm a-'i băga mințile în cap? Spre aceasta nisui, spre această țintă înaintăm.

Semnele de apropiere între apăsatele popoare în timpul din urmă, se dau tot mai des. Când e un proces românesc vine și-'l apără un Slovac ori Sârb, când e un proces sârbesc vine și-'l apără un Român și un Slovac, și așa mai departe. Când anul trecut erau pe astă vreme în temniță toți redactorii „Tribunei“, și domnișoarele române au hotărît să dea fiecărui câte un dar de Anul-Nou, ele au dat și luptătorului slovac *Hurban Vajanszky*, care zăcea în aceeași temniță cu ai noștri pentru același păcat: cutezarea de a se fi pus în fața celor ce lovesc în iubitul seu neam! — o frumoasă cunună de laur, din foi de argint lucrată 'i-s'a dat.

S'a început apoi, și se poartă până azi, un călduros schimb de scrisori între D-șoarele slovace și române, între studenții slovaci, sârbi și români, între fruntașii sârbi, slovaci și români.

Doamnele și d-șoarele slovace drept răspuns la darul românelor, au trimis acestora un prea frumos album (carte) lucrat de minune frumos, în care le mulțumesc și încredințează de dragostea lor, subscriindu-'l mai multe mii de femei fruntașe, d-șoare și țerance slovace chiar!

În zilele din urmă s'a dat ear' un frumos semn despre aceea cum inimile tinere ale confrăților apăsați cu noi sînt: studenții sârbi din Pesta, din privilegiul bravei ținute a d-șoarelor române în fața judecătorei unde au fost duse pentru purtarea colorilor naționale, le-au trimis acestora o prea frumoasă adresă scrisă pe o mare coală de hârtie fină și cu multă măiestrie lu-

crată și împodobită, pe care e scrisă o frumoasă poezie sârbescă ce sfîrșește la fiecare strofă cu vorbele „*totul pentru națiune!*“ în frunte purtând titlul „*Eroinelor Române!*“ Deasupra poeziei e o frumoasă legătură în jumătate din tricolor românesc, jumătate sârbesc, pe culoarea din mijloc scris românește și sârbeste: „*Totul pentru națiune!*“ Au scris-o 21 de studenți sârbi aflători la universitatea din Pesta!

Foarte frumos și îmbucurător!

Semne acestea, toate ne încredințează că al nostru e viitorul, și că lupta ce azi o ducem, mai frumoasă și mai făgăduitoare de izbânzi are să fie de azi încolo încă! De D-zeu că așa să și fie! Și toate semnele vremii așa ne spun că va fi!

Nobilă dărnicie.

Însuflețite și încântate de reușita ce-a avut întreprinderea de-a aduna tot felul de lucruri dela femeile române, care să fie vândute pe cale de loterie în București, și din venitul cărora să se ajutore familiile iubiților noștri întemnițați, — domnișoarele române din Brașov publică o scrisoare către femeile române de pretutindenea, în care între altele zic:

Scumpe Surori!

„Am apelat către D-Voastră, scumpe surori, cu toată încrederea. Am fost conduse de cel mai nobil simțământ, de simțământul iubirii de neam, când am făcut aceasta. Și am fost sigure, că același simțământ încălzește astăzi piepturile D-Voastre, ale tutora. Dorința inimii noastre s'a împlinit, fapta pentru care ne-am întrepris noi s'a sêvrșit. Și atât de însuflețite v'ați arătat în chestia aceasta, încât o mărturisim cu bucurie, acuma când ne putem da seamă de ce s'a adunat, că s'a dobândit o izbândă, de care putem fi mândre, o izbândă vrednică de cauza pentru care ne-am întrepris!

„S'au adunat aproape 5000 de obiecte frumoase și prețioase și afară de acestea 418 fl. 35 cr. În 8 Decembrie a fost la noi stimata domnă *Henrietta Sihleanu*, nobila femeie română din București, care a început pornirea aceasta, și sub conducerea căreia se face loteria în București. Și d-na *Sihleanu* a fost peste așteptare mulțumită și încântată, vîzînd cu câtă alipire către cauza neamului nostru, și cât zel față cu soartea lui, să știe purta femeia română de aici! A zis cele mai laudătoare vorbe la adresa dăruitoarelor.

„Cu privilegiul acesta am dat în seamă d-nei *Sihleanu* toate obiectele ce s'au adunat până acum și s'au trimis la București.

Scrisoarea se încheie apoi cu cuvintele:

„Vă adresăm tuturor, cari ați contribuit în urma apelului nostru, felicitări și mulțumite sincere!“

Brașov, Decembrie v. 1894.

Mariana Tulia Stănescu, Maria Steriu, Agapia Nicolau, Elena Stănescu, Elena Nastasi, Victoria Branisco, Marieta Ilasievici,

SCRISORI.

Invetatori bravi.

Porcești, a doua zi de Crăciun, 1894.

Dle Redactor!

Obosit oare-cum de ale vieții de oraș încordări și fumuri, ca fiu al poporului, deprins și cu greul și cu binele vieții de la sat, și chiar în răul acelei evlavioase vieți aflând adese mai mult farmec decât în „binele” celei de oraș, doriaș tare să mai petrec un cias două la sat, în aceste zile de sărbători.

Și-am plecat din Sibiu spre *Porcești*, la un prieten ca să petrec după-ameza zilei de Crăciun acolo. Când am ajuns în sat abia vedeai ici-colo câte un băiat, ori o femeie. Ca pustiu. Era tocmai vremea bisericii. Toți erau la biserică. M'am dus și eu de-adreptul acolo. Și dacă altă plăcere nu 'mi-aș fi găsit, aș fi fost pe deplin răsplătit prin mulțumirea sufletească cu carea m'am depărtat din biserică văzând cele-ce acolo s'au petrecut. Se sfârșise vecernia și invetatorii puseseră, potrivit obiceiul sătesc, pe câțiva băieți îmbrăcați ca „Irozi cu steaua”, să se producă în fața poporului întreg, în frumoasa și marea biserică zidită de *Mateiu Basarab-Vodă!*.. Și au început școlarii a declama cunoscuta piesă cu *Irod-Impărat*, față de *Craii Valtezar, Gaspar, Melchior și Angelul*, și au predat-o frumos, respicat, și poporul, de care nu mai puteai mișca prin biserică, asculta cu veselie și mulțumită, după care au început „craii” să colinde „O ce veste minunată”, frumoasa colindă, pe care însă poporul nu a mai ascultat-o tăcând, ci au început cu toții, bărbați și femei, biserică întreagă a cânta după corul de școlari, până la sfârșit. Un „craiu” apoi a încheiat producția prin obicinuita mulțumită, poftind tuturor sărbători fericite, și ca „nașterea lui Christos se le fie de folos”, și apoi s'au depărtat toți în bună rindueală, mulțumiți și veseli de isprava frumoasă a tinerilor. Și are drept poporul din *Porcești* să se bucure, căci roade frumoase arată ostenelele ce domnii invetatori *Orlea și Banda* și le dau cu invetarea fiilor poporului. Și dacă după ameză zilei de Crăciun a adus bucurie bunului popor din *Porcești*, vrednicia de bună seamă a d-lor invetatori este.

Despre poporul însuși 'mi-s'a spus, că e deștept, harnic și mai pre sus de toate evlavios. Ține la credință și biserică. În *Dumineci* tot așa cântă anumite cântări, după cor sau cântăreți, întreg poporul, cu bărbați, cu femei, precum am auzit eu cântând colinda alături cu „craii”. Foarte evlavioși. Și bine e, până așa e!

Eu am venit napoi vesel și aducând cu mine încredințarea, că în *Porcești* noi avem un popor brav și bravi invetatori!

tm.

„Călinarul Poporului”.

„Institutul Tipografic” din Sibiu de sece ani tipărește un călinar întocmit întru toate potrivit trebuințelor poporului însuși. În el aflăm tot ceea-ce ne lipsește în decursul unui an și în deosebitele împrejurări în care venim. După obicinuita parte calendaristică arătând în fiecare și călinarul vechiu și nou, cu sfântul ori sărbătoarea lui, — aflăm acă însemnarea tuturor domniilor din Europa. Urmează îndrumări privitor la treburile ce le avem cu posta și telegraful, apoi „scala timbreilor” (stempelor), că adică pe ce rugare ori cuitanță cât timbru trebuie pus, ca să nu le poată pedeși finanțul. Urmează apoi nu-

mirea căpeteniilor celor două biserici române dela noi. Acestea sunt toate lucruri de folos. Dar „folosul” vine a se împreuna și cu frumosul! Și în scopul acesta în „Călinarul Poporului” se află tipărite și mai multe lucrări literare frumoase, de petrecere.

Cea dintâiu este „Veduvete”, novelă de *Barbu Ștefănescu Delavrancea*, unul din cei mai meșteri scriitori români. *Novela e un adevărat boboc literar și e mai mare plăcere a o cetii!* Aflăm apoi pe „Moșul și Domnul”, o istorioară haslie scrisă de *Ioan Vesa*, invetator.

Și ear' urmează ceva de folos. Sub titlul „Economic” se dau temeinice sfaturi „Despre stăpînire omidelor”, despre cum se poate pregăti „Sirop de smeură și de cireșe”. Și ear' ceva frumos, de desfătare: *Poesia: „Cu flori, cu ramuri verzi”, scrisă martirilor nostri de P. Dulfu; apoi minunata și însuflețita poesie: „Lupta vieții” de George Coșbuc, cel mai mare poet român în viață. După acestea sunt câteva pagini de haz, de voce bună și de câteva ghicături. În urmă e pusă „Insemnarea târgurilor” din Ungaria, *Ardeal, România, și o mulțime de „inserate”, adică îndrumări ca voind să-ți cumperi anumite lucruri de tot felul, unde să scrii după ele.**

Călinarul are format mic, drăguț la înfățișare și de folos la întrebuințare, și deș se întinde pe nu mai puțin ca zece coale tipărite costă numai 20 cr., mai ieftin decât toate călinarele noastre de pretutindenea!

Din parte-ne îndemnăm pe toți cetitorii să cumperă acest călinar cerându-l dela Institutul Tipografic din Sibiu. Prețul se trimite așa, că în o epistolă punem un timbru de 20 cr. și pentru trimis prin postă unul de 3 cr.

Invitare de abonament.

Cu 1 Ianuarie st. v. »Foaia Poporului» intră în al treilea an al vieții sale. Ne luăm prin aceasta voce a atrage de cu vreme luarea aminte a abonaților nostri, că cu sfârșitul lui Decembrie stil vechiu, le-a încetat abonamentul pe anul de față, și îi rugăm să binevoească a grăbi cu reînnoirea lui pentru-ca să nu fim siliți a opri trimiteră mai departe a foi.

»Foaia Poporului» va apare regulat și de aci înainte, și prețul îi va rămâne același, și anume:

Pe un an întreg . . . 2 fl. (4 coroane)

Pe jumătate de an . . . 1 fl. (2 coroane).

Pe timp mai scurt, nu putem primi abonamente, nici dela alt termin, decât dela începutul și dela mijlocul anului (1 Ianuarie și 1 Iulie st. v.)

Abonații noi, sunt rugați a-și scrie numele lor și al comunei foarte curat și ceteș, însemnând posta din urmă.

Rugăm pe toți bunii nostri sprijinitori, să nu ne lipsească nici pe viitor de caldul d-lor sprigin în schimbul căruia noi ne vom strădui a le da o foaie bună și folositoare.

Administrația

„Foi Poporului”.

CRONICĂ.

Alegerea de reprezentanți comunali în Satu-nou s'a ținut în 23 Decembrie, cu puțină îngrijire din partea alegătorilor, căci din 1200 alegători abia au votat 600. Au fost două partide românești, una a inteligenței, care a avut de corteși pe câțiva *Fidani*, ear' alta care a avut câțiva corteși sârbi. Partida inteligenței a învins cu mare majoritate de voturi. Dela această alegere acei alegători, cari au spart ținerea laolaltă a Românilor din *Satul-nou*, s'au putut încredința, că dacă inteligența română s'a împreunat într'o partidă puternică spre adevăratul folos al comunei, trebuie și ei să se alature la acea partidă, ca să fie toți Români una și să nu mai aibă lipsă de lifte străine la alegeri. Avem toată nădejdea, că de aci înainte în *Satul-nou* toți Români vor ține laolaltă.

Un econom.

*

Un ostaș voinic. *Montecuculi* a fost numele unui general mare de-ai împărăției noastre. El a murit acum două sute și vreo patrusprezece ani. În viața lui s'a bătut cu Turcii și cu Unguri (cu *Racoți*) și cu Nemți și cu Svedezi, cu acestia din urmă într'un război mare care a ținut treizeci de ani. Dar' ghinărar voinic are și cătane voinice. Eată ce 'i-s'a întemplat lui cu o cătană de-a sale:

Generalul *Montecuculi* poruncise într'un marș ca sub pedeapsă de moarte, nimeni să nu treacă prin lanuri de grâu.

Un soldat introducându-se dintr'un șanț și necunoscând ordinul, trecu printr'o cărare prin mijlocul unui lan.

Montecuculi, care-'l zări, porunci să fie spânzurat. Atunci soldatul apropiându-se spusese că nu-i vinovat, căci nu auzise ordinul.

Montecuculi nu vră să asculte nici cu un preț.

Atunci soldatul, care nu fusese încă desarmat, strigă plin de furie: N'am fost vinovat dar' am să fiu acuma.

Apoi întinse pușca, trase în general și nu-'l nimeri! *Montecuculi* a iertat pe soldatul îndrăsnet.

*

Cei mai mari bogățani în Ungaria, sânt, după cel mai nou extras din foile cadastrale, 3191 de mari proprietari de bunuri (moșii întinse). Întâiul mare proprietar e însuși statul ungar, cu 2,816.418 jugere cadastrale. Între privați cei mai bogăți sânt: Prințul *Nicolae Eszterházy* care are o moșie de 421,052 de jugere; prințul *Coburg* cu 214,838 jugere, Principele de coroană *Albrecht* cu 157.751; principele *Iosif* cu 56.939, apoi ceilalți membri ai familiei domnitoare au toți laolaltă 86,912 jugere. Dintre „grofii” țerii au: *Ervin Schönborn* peste 226,021 jugere; *Tasilo Festetich* peste 153,541, Societatea pe acții a căilor ferate austro-ungare 225,159; fondul religionar 170,000. Dintre capii bisericesti, cel mai avut este episcopul romano-catolic dela *Oradea-mare*, care are un bun de 189,934 jugere, și deloc după el urmează episcopul greco-catolic român tot din *Oradea-mare*, care are un bun de 130,808 jugere; primatele din *Kalocsa* are 23,143 jugere; Episcopia dela *Erlau* cu 91,702, primatele cu ceva peste 1000. Între orașe, cel mai bogat e *Dobrișinul*, cu un bun de 91,618 jugere; *Seghedinul* cu 72,127. Mai sânt bogăți baronii: *Armin* și *Berthold Popper* cu câte 23,900 jugere; sânt apoi 31 de inși cari au mai puțin ca 50,000 dar mai mult ca 30,000 de jugere: 54 inși au mai mult ca 20,000 de jugere și

LOTERIE.

Tragerea din 5 Ianuarie n.

Budapesta: 6 21 85 2 8

Tragerea din 9 Ianuarie n.

Sibiu: 76 61 41 21 69

Publicațiune.

Primăria comunei Avrig aduce la cunoștință, că în 22 Ianuarie v. 1895 (3 Februarie st. n.) se va da în arândă pe calea licitațiunii publice *pășunatul din munții Avrigului, a. c.*, și anume: **Surul, Avrigel și Clăbuceț.** [1'0] 1-3

Licitațiunea se va ține în cancelaria comunală, unde stau puse și condițiunile mai deaproape spre vedere publică.

Avrig, 8 Ianuarie st. n. 1895.

Primăria comunală:

Ioan Răduțiu,
primar.Ioan David,
notar.

Tocmai a apărut și se află de vânzare la librăria Institutului Tipografic în Sibiu:

CEȘTIUNEA NAȚIONALITĂȚILOR
ȘI
MODURILE SOLUȚIUNII SALE
ÎN
UNGARIA
DE
AUREL C. POPOVICI.

Prețul 50 cr. v. a.

cu trimitere postală 55 cr. v. a.

A eșit de sub tipar și se află de vânzare la Institutul Tipografic:

AL X-lea PROCES
AL ZIARULUI

„TRIBUNA”
ȘI
O PREFĂȚĂ RETROSPECTIVĂ.

Dezbaterile urmate înaintea curții cu jurați în ziua de 17 Martie n. și anume: Discursul de acuzare și replica procurorului Dr. Aurel Lazar. Răspunsul și duplica de apărare a dlui I. Rusu Șirianul, — precum și articolul învinuit și cerea de punere sub acuzare a ziarului »Tribuna«.

Prețul 25 cr. sau 60 bani.

INSTITUT TIPOGRAFIC în SIBIU.

A doua edițiune

din

ȚINEREA VITELOR

de

Eugen Brote,

president al »Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu«.

Prețul unui exemplar 12 cr. v. a.

Foaie ilustrată pentru familie

„VATRA”,

sub direcțiunea

dlor **I. Slavici, I. L. Caragiale și G. Coșbuc.**

Această revistă ilustrată este dirigeată de unii dintre cei mai apreciați scriitori români, cu menirea de a oferi onor. public cetitor român, cele mai bune scrieri ale celor mai talentați scriitori români din toate părțile locuite de Români.

Trebuia în sfârșit o foaie, care să ocupe un loc de cinste pe masa fiecărei familii românești.

Nu va fi cruțată nici o jertfă pentru atingerea acestui scop; grija de căpetenie fiind a nu lăsa să se strecoare în această revistă nimic nepotrivit cu tradițiile neamului nostru și cu moravurile familiei.

Cele mai bune povești, romane, povestiri, poezii etc. originale și alese, vor ocupa primul loc și numai întâmplător în al 2-lea rând traducțiuni. Toate însă în cea mai curată, mai aleasă și mai frumoasă românească.

Artele, știința, recenziunile teatrale și musicale, noutățile literare, evenimentele însemnate, partea variată și humoristică, toate își vor avea coloanele speciale rezervate în această foaie, cu competență și cu onestitate redactate.

Nici viața casnică nu va fi neglijată: Sfaturi bune din punctul de vedere al educațiunii, higienii, îmbrăcăminte, a traiului economic, felurite îndrumări folositoare economiei casei, vor fi tratate cu multă grijă.

Ilustrațiunile vor fi alese pe cât e cu putință din istoria neamului nostru, copii după tablourile artiștilor noștri și a celor străini, vederi felurite din țeara noastră și de pretutindena unde locuiesc Români.

În aceste condițiuni se va prezenta onoratalui public român, foaia ilustrată pentru familie

„VATRA”,

a un mărgăritor al literaturii noastre naționale, și va apăre de 2-ori pe lună, adică 24 fascicule pe an de câte 4 coale 4° mare, tipărită cu îngrijire pe hârtie velină.

Prețul abonamentului pe un an este:

Pentru Austro-Ungaria: coroane 24. Pentru țările Uniunii-Latine: fr. 24.

Vânzarea cu numărul: **coroane 1.10** (Austro-Ungaria), **franci 1.10** (țările Uniunii-Latine).

Subsemnatul vă roagă să primiți cu simpatie apariția acestei publicațiuni românești, și să-i asigurați continuitatea prin binevoitorul d-voastre sprijin, abonându-vă la ea.

Abonamente se primesc și în librăria „Institutului Tipografic” Sibiu, Strada Măcelarilor Nr 21.

Cu deosebită stimă:

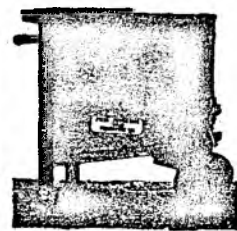
C. SFETEȘA,

librar-editor. — BUCUREȘTI.

[476] 18-30

Sfîrmitoare de cucuruz (porumb)

de mână și cu motor, cu efect dublu sau simplu, cu sau fără ventilație.

Piue pentru curățit. cerealelor,
Mașini de sortat cu trior,
Prese de fîn și de paie,

de mână, stabile și mobile.

Mașini pentru pregătirea de nutreț,**Tăietoare de nutreț,****Tăietoare de napi și cartofi,**

[2276] 8-10

Piue de bucățit și zdrobit,**Aparat pentru muiatul nutrețului,****Cuptoare cu cazan de economie pentru nutreț de vite etc.**

de construcția cea mai excelentă și mai bună fabrică

PH. MAYFARTH & CO.

fabrici imp. și reg. excl. priv.

de mașini agricole, turnătorie de fer și ferărie cu vapor.

VIENA, II., Taborstrasse Nr. 76.

Cataloge gratuit. — Reprezentanți și comisionari sînt de dorit.

Hârtie de scrisori
cu inscripția

„Totul pentru Națiune!”

lozinca sublimă a Fetelor Române
efectuează Librăria „Institutului
Tipografic” în orice mărime de
hârtie, cu diferite arabescuri, în cutii
sau fără cutii.

A eșit de sub tipar:

HOMO SUM.

ROMAN

DE

GEORGE EBERS.

Prețul 1 fl. sau 2 lei 50 bani.

Institutul Tipografic în Sibiu.

La „Institutul Tipografic” în
Sibiu se află de vânzare:

Portretul domnului

Dr. IOAN RAȚIU.

Cu 50 cr.

Portretul domnului

Dr. V. LUCACIU.

În mărime de 38×28 cm.

Cu 50 cr.

TABLOUL

Deputațiunii române la Viena.

Cu 2 fl.

TABLOUL

„CONFERENȚEI NAȚIONALE”.

În mărime 33×50 cm.

Cu prețul de fl. 1.60, ear' cu trimiterea prin
postă fl. 1.70.

Tabloul condamnaților

în

PROCESUL MEMORANDULUI.

Cu 3 fl.

Tabloul apărătorilor.

Cu 3 fl.

TABLOUL

BIUROULUI DE PRESĂ.

Cu 3 fl.

Institut Tipografie T. Liviu Albini.

Toate reparaturile de oroloage și optice conștientos, bine și ieftin!!!

Cel mai mare și mai frumos deposit de tot felul de oroloage bine regulate
și reparate. Numai oroloage de buzunar veritabile elvețiene cu prețuri à la
fabrică numai pe lângă plătire în bani gata în

atelierul de orologerie alui Iuliu Erös,

SIBIU

strada Cisnădiei nr. 41.

Oroloage remontoar de argint pentru bărbați și
— Oroloage remontoar de nikel pentru domni
foarte fine cu marca Urania 5—6 fl. — Oroloage remontoar pentru
domni veritabile elvețiene cu capac dublu 5 fl., foarte fine marca Urania 5—6 fl. 50 cr.
— Oroloage rusești de argint veritabil de tula 9 fl., cu capac dublu și încrustate
cu aur, anker 15—16 rubine 12—20 fl. — Oroloage remontoar de aur pentru
dame cu sticlă de cristal 15 fl., cu capac dublu (masiv) împreună cu cutia 20 fl.
— Oroloage remontoar anker de argint pentru domni cu capac dublu foarte
masiv, toate 3 capacele de argint 10—16 fl. — Oroloage remontoar anker de
aur pentru domni cu sticlă de cristal cu capac dublu 22—30 m. împreună cu
cutia 30—37—50 fl. — Oroloage bune de părete, închise, cu mecanism de bătut
mergând 36 oare, cu gravură frumoasă, veritabile de Schwarzwald 3—4 fl.
— Deșteptător veritabil american în căsulia de nikel cu și fără dată, deasemenea
foarte bune 2—3 fl. — Orologiu cu pendul veritabil vienez, tras odată merge
8 zile, cu și fără mecanism de bătut 10—13 fl. — Lanțuri de argint pentru
doamne și brățare dela 1 fl. 50 cr. până la 4 fl., inele de argint și double 30—80 cr.
— Cercei de argint cu briliant simili frumos împreună cu cutia 4 fl. 50 cr., cu
diamant veritabil 22—36 fl. — Lanțuri de argint bărbătești pentru civili și
militari dela 2 fl. până 4—5 fl., medaliou de argint dela 30 cr. în sus. — Inele
de aur bărbătești și femeiești dela 5—10 fl., lanțuri de aur femeiești 11—24 fl.,
bărbătești dela 25—50 fl. — Afară de cele sus amintite am tot felul de articli
de acest soi precum și mărfuri optice. — Ochelari numai cu sticlă fină de
cristal dela 40 cr. până la 14 fl., de oțel, nikel, double și aur. Comandele
din afară, indicând numărul sau trimițând sticla cea veche se execută bine și
repede și în mod specialist. Lorgnete, ochianuri de câmp 4 fl. 50 cr. — 13 fl.,
foarte fine achromatice. Reparaturi de oroloage și obiecte optice se execută în
modul cel mai conștientos bine și ieftin. Mărfuri neconvenabile se schimbă în
decurs de opt zile sau la cerere se înapoează banii. Împachetarea se computează
în prețul specelor proprii, la comande de oroloage cu pendul rugăm a se alătura 5 fl.
Oroloage de buzunar dela 2 fl. 50 cr., până la specialitatea cea mai excelentă
am de tot soiul în deposit, de aur, de argint, nikel, albe, și de goldin. (Un
orologiu goldin cu capac dublu, cu căsulia foarte frumos gravată 6 fl.)

Rugându-mă pentru comande cât de multe, semnez

cu toată stima

[3] 2—52

IULIU ERÖS,

Sibiu, strada Cisnădiei nr. 41.

Pentru oroloage noue și reparaturi garanție ciustită de 2 ani!

Mărfuri optice numai cu sticlă fină de cristal, serviciu specialist!

2 medalii de aur
și
13 de argint.

9 diplome
de onoare și
aprețiere.

IX.

Priful Korneuburg

[482] 39—45

al lui KWIZDA pentru nutrirea vitelor

cai, vite cornute și oi.

Prețul unei cutii 70 cr., 1/2 cutie 35 cr.

De 40 de ani folosit în cele mai multe grajduri, la lipsă de apetit, mistuirea
rea, la ameliorarea laptelui și la augmentarea cantității laptelui la vaci.

Să se observe bine
marca și să se
ceară expres:
Priful Korneuburg
al lui Kwizda
pentru nutrirea
vitelor.

Depositul principal:
Franz Joh. Kwizda,
liferant ces. și reg. austro-ungar
și reg. român.
Farmacia cercuală
Korneuburg l. Viena.

Veritabil se poate
căpeta în toate
farmaciile
și drogueriile din
Austro-Ungaria.

Pentru tipar responsabil Iosif Marsoball.

ECONOMUL

Înștiințare.

Înainte cu aproape doi ani, subscrisul primisem frumoasa sarcină de-a întemeia și conduce «Economul» ca adaos la «Foaia Poporului». Deși ocupat în altă parte și nevoit în același timp să alcătuesc mai numai singur întreg cuprinsul «Economului», muncind astfel din greu, adese până noaptea târziu, cu dragă inimă m'am supus. Vorba era de jertfire cu ori-ce preț în folosul și spre binele poporului.

Dacă și încât voiu fi răspuns dorinței numeroșilor cetitori, nu este dat mie să judec. Hotărît însă, că nu mi-au lipsit bunăvoința nici zelul de-a contribui la propășirea economiei noastre atât de înapoiate. Prea bucuros aș fi mers cu «Economul» înainte, dar tocmai munca încordată de o parte, ear' de alta peripețiile și luptele, prin cari am trecut și trec de când cu procesul Memorandului încouce, mă amenință cu gârbovirea puterilor trupești și sufletești. Trebuința de-a mă reculege este foarte simțită și chiar neapărată.

Eată ce m'a îndemnat să repășesc cu începutul anului de față, lăsând în grijă altora redactarea mai departe a «Economului».

Întemeiată e nădejdea, că sub noua redacție, «Economul» va mâneca bărbătește pe calea apucată, sporind bunele povețe, răspândind cunoștințele folositoare și împintinând la muncă și stăruință, la împreună lucrare și înaintare spornică în economie și ramurile înrudite.

Fie-mi cu acest privilegiu îngăduit să reînnoesc mulțumirile călduroase față de cari au lucrat pe seama «Economului» în cursul timpului amintit, poftind la toți cetitorii:

An-Nou fericit!

Vaș, 24 Decembrie v. 1894.

D. Comșa.

Meseriile la Români.

VI.

Pregătirea la meserii.

Cei mai mulți din copiii noștri, dați la meserii, n'au pregătirile de lipsă, înțeleg învățătura. Mulți nu știu bine nici ceti, scrie și socoti. Ear' aceasta e un mare neajuns. Adevărat că în orașe sunt întocmite școale de meserii, în care ucenicii urmează a se îndeletnici cu cartea în tot timpul până învață cutare meserie. Dar' cine n'are bun temei din capul locului, nu o să ajungă departe nici în școalele de meserii. Deci rămâne cu puțină învățătură și nu destul de harnic pentru chemarea sa.

Este prin urmare un lucru de cea mai mare însemnătate: *copiii, înainte de a-i da la meserii, să aibă cât mai multă învățatură.*

Azi și pe zi ce trece plugarul, meseriașul și oamenii de-arindul au lipsă de învățatură tot mai multă, ca să-și poată îndeplini mai deservit lucrurile și să o poată duce mai ușor în lume.

Alte neamuri o și fac aceasta.

Să luăm de pildă numai pe conlocitorii noștri sași. Ei au în toate comunele școale bune; ear' copiii și-i dau regulat la școală. Cu chipul acesta tineretul lor este mai bine pregătit atât pentru plugărit cât și pentru meserii. În orașe, copiii sunt și mai bine pregătiți.

Urmarea firească e, că astfel de copii fac spor mai vedit și în școalele de meserii, sunt mai aplecați spre cetit și cu timpul es din ei meseriași mai isușiți. Mai târziu ei sunt în stare de a lucra cu plan și de a fi totdeauna în fruntea altora.

Pe când la ei merg lucrurile atât de bine, la noi din contră se întâmplă toate aproape pe dos. Pe lângă alte neajunsuri, se dau la meserii cei mai săraci copii, cari n'au cercetat nici măcar școala din sat regulat. Și urmaea e, că din astfel de copii vedem mai târziu numai „cârpaci“ și meșteri-strictă“.

Auzim adese pe oamenii învățați zicând: „n'avem meseriași români“ și „trebuie să neformăm clasa meseriașilor, care ne lipsește“. E adevărat, ne lipsește mai cu totul clasa meseriașilor români; dar' nu e mai puțin adevărat, că din copii fără pregătiri îndestulitoare, nici când nu vom avea această clasă necungiuat de lipsă pentru fiecare nație.

Prin orașele săsești ș. a. vedem părinți cu bunăstare dându-și copiii la meserii, însă după-ce mai întâiu au învățat destulă carte. Din acestia es apoi adevărați meseriași și industriași, conducând lucrările în fabrici de fer. în fabrici de hârtie, în mori cu vapor, în fabrici de țesut, în tipografii ș. a.

E timpul să facem și noi așa.

VI.

Fruntașii comunelor și înaintarea meseriilor.

Având lipsă mare de meseriași români, trebuie să aflăm fel și fel de căi pentru formarea acestora.

Una din cele mai potrivite căi ar fi. *frunțașii comunelor să poarte grije și de înaintarea meseriilor.* Când zicem frunțașii comunelor, înțelegem pe preotul, notarul, învățătorul, primarul ș. a. Și încă cu mai multă nădejde de isbândă ar putea lucra în această privință, nu singuratici, ci tovarășii anume întocmite sau măcar: Comitetele bisericesti și școlare, antistiile și reprezentanțele comunale. Și cu drept cuvânt, pentru ajungerea unui

lucru atât de folositor, cum este înaintarea meseriilor, n'ar trebui să se mai socotească mult frunțașii sus numiți. A lor este datorința și a lor va fi cinstea și mângâierea, când vor vedea o clasă sdrăvănă de meseriași români ridicându-se din mijlocul comunelor noastre și făcându-și loc între meseriași altor neamuri.

Și frunțașii comunelor noastre ar putea face foarte mult pentru înaintarea meseriilor, când ar lua în mâni această cauză.

Lucru de căpetenie este: a îndemna pe părinți să-și aplice copiii la meserii. Mai departe a le sta într'ajutor cu sfatul și a pune o vorbă bună acolo unde trebuie, când cu așezarea copiilor la meserii.

Nu e lucru mare a mijloci din fondurile bisericesti și școlare sau din cassa comunala unele ajutoare mai mici pentru copii talentați, silitori, cu purtări bune și săraci.

Cu chipul acesta, an de an s'ar putea porni la meserie cel puțin unul sau doi copii din fiecare comună și astfel în timp de numai 10 ani am putea avea mii de meseriași români. Jertfele adu-e se vor răsplăti cu prisos, când vom avea meseriași de tot felul eșiți din sinul nostru.

Lăsați însă de sine, oamenii noștri vor bate tot calea de până acum, ferindu-și copiii de meserii și mai bucurosi îi vor da servitori, înmulțind astfel calicimea și așa numeroasă, în vreme-ce din mulți copii săraci ar putea eși meseriași de frunte, de cari noi avem lipsă atât de mare.

VII.

Plugăritul și meseriile.

Fiecare sat are trebuință măcar de un ferar, cojocar, bărdăș, cismar, mésar ș. a. Sânt însă la sate destui economi cari, din pricina că au puțină moșie, abia o duc de pe o zi pe alta. Dacă acești economi ar ști vr'o meserie, cât de bine s'ar ajuta! În timp de iarnă, și peste tot după-ce se sfirșesc lucrurile de pe câmp, astfel de oameni s'ar da cu totul meseriei lor, lucrând, câștigând și astfel ar putea să ducă o vieță cu mult mai tignită.

În multe case sânt câte 2—3 și mai mulți bărbați: moș, tată, feciori ș. a. Peste vară toți acestia au îndestul de lucru; iarna însă, adese câte 5 și mai multe luni, tot lucrul dela casă îl poate isprăvi unul singur.

De aici urmează un rău mare, care aduce cu sine și alte multe rele, anume: lipsa de lucru naște uritului; acesta îl trage pe cel cuprins de el la cărcimă, la joc de cărți și alte petreceri, de unde beutura de rachiu sau cel puțin pipa ori țigara nu pot lipsi.

La toate aceste rele omul li-ar putea da ușor în cap, cu ciocanul, cu barda,

cu sfredelul, cu sula, cu acul și alte unelte folositoare.

Și cum se întâmplă cu cei mai în vîrstă, tot așa e și cu tineretul. Feciorii, cari sînt cu zecile și chiar cu sutele în fiecare sat, îndată-ce înserează apucă calea șezătorilor, unde petrec în cea mai deservită nelucrare în timp de câte 5—6 ciasuri în fiecare noapte, dar' țigarea și aici nu lipsește.

Toți știm, că lucrurile aici desfășurate sînt întocmai. Ele însă nu ne fac nici o cinste nici câștig nu ne aduc; dimpotrivă numai perdere.

De aceea, e neîncungiurat de lipsă să aflăm mijloace pentru a ne scăpa de acest rău, care s'a încuibat în toate satele românești.

Mijlocul cel mai nimerit este a *împreuna plugăritul cu câte o meserie*. Sfătuim pe cărturarii și poporul nostru să nu întârzie a pune în lucrare aceste povețe scoase din pășaniile de toate zilele.

VIII.

Românii din orașe și meseriile.

Pe de marginea orașelor noastre locuiesc Români adese foarte numeroși, cari ar trebui să îmbrățișeze meseriile cu deosebire. Mulți din ei se îndeletnicesc cu economia sau grădinăritul, alții cu transportul (cărutul) de material de clădit și mulți alții cu ținerea de vaci lăptoase, cu tăiatul de lemn și c. l. Avînd la îndemână școale bune și puțința de a învăța limbi străine, ei 'și-ar pute ușor pregăti copiii în scopul meseriilor. 'I-ar pute ține mai cu înlesnire și la meserii și când ar fi să înceapă a lucra în neatîrnare, pe seama lor, nu le lipsesc căsuțele, cari tocmai la oraș sînt de mare însemnătate, locuințele fiind atât de scumpe.

În anii mai din urmă, nu-i vorbă, mulți Români dela orașe au așezat copiii lor la meserii. Așa d. p. peste jumătate dintre tipografii nostri români sînt de obârșie din Sibiu și alte orașe. O altă parte din ei se ocupă cu măsuritul, cis-măritul, făurăria, croitoria și alte meserii. Ar fi însă de dorit să îmbrățișeze meseriile în mai mare măsură.

Datorința de a îndemna pe Români nostri dela orașe să-și dea copiii la meserii, este negreșit a cărturarilor din orașe.

Timp de pierdut nu este pentru o cauză atât de arzătoare ca aceasta.

Cu îndemnatul însă nu este de ajuns. Familiile cărturarilor nostri orașenești datorință ar ave să spriginească pe puținii măiestri români cu tot dinadinsul, dându-le de lucru și cumpărând numai sau aproape numai dela ei.

Ca fiind împrejmuite orașele de numeroase sate românești, locuitorii acestora ar trebui și ei să razime în meseriașii nostri, cumpărând dela străinii venetici

numai și numai când nu ar fi avînd încăturo.

Grele sînt timpurile, prin cari străbatem, pentru Români neasemnat mai grele ca pentru alții. Avem prin urmare puternic îndemn de a ne sprigină împrumutat.

Nimic nu ne stă în cale, reamintesc, de a ne întări și la orașe, numai voință să avem. De altcum întemeiată nădejde avem, că Români dela orașe vor înainta pe calea apucată, îmbrățișând meseriile din ce în ce mai mult.

IX.

Întemeierea de orașe românești.

Noi Români din Ardeal și din Ungaria peste tot sîntem lipsiți de orașe românești aproape cu totul.

Nefiindu-le iertat a se îndeletnici cu meseriile în timpurile trecute, Românilor li-a fost cu neputință a întemeia orașe și de aceea astăzi ne găsim locuind mai numai în sate; ear' cei de prin orașe încă nu s'au apucat de meserii, decât în timpul mai nou.

Dar' veni-va timpul, trebuie să vină, și noi să-și silim să vină, ca încetul cu încetul și după un plan bine chibzuit să întemeiem și orașe românești.

Nu sîntem o nație îmbetrănită și fără putere de viață; dimpotrivă sîntem o nație tînără, care abia acum ne-am trezit „*din somnul cel de moarte*” și care, cum zice poetul *G. Asachi*:

„Eu de viscol amorțită
Zăcui veacuri multe-aici,
Și abia mă simt trezită
În acest minut fericit.”

„Alei mult lucru m'așteaptă
Și mulți câmpii voi mai petrece!“...

Da! Mult lucru ne așteaptă pe noi Români și mult trebuie să muncim pe câmpul cel întelenit, plin de bălți și de mărăcini. Dar' nici fața lumii nu s'a schimbat încă în chip deservit. Multe sate de ale noastre, cu timpul au să devină orașe și atîrnă dela hărnicia noastră să se întemple aceasta mai în grabă sau mai tîrziu.

În alte țeri orașele sînt cu mult mai dese ca în țeara noastră; în orașe se află școale bune, prin care oamenii avîndu-le la îndemână, se pot cultiva mai cu înlesnire. Cultura sau lumina minții aduce cu sine bunăstare și înflorire; ear' bunăstarea deasemenea face să răsără în urma ei cultură și îndeletnire.

În Ardeal însă cum stăm în privința orașelor și a școalelor? Rău stăm; în unele părți de tot rău. Să luăm de pildă mai întăiu comitatul Hunedoarei, care are la 250 mii de locuitori, mai toți Români. Orașe mai mărișoare sînt: Deva și Orăștia, amîndouă așezate lîngă Murăș. Cel dintăiu are școale mai mari ungurești, cel de al doilea săsești. Dela Murăș spre miază-zi

pentru sute de sate românești nu se află nici un oraș mai de treabă; ear' școalele mai mari, cum sînt gimnasiile, școale reale, de neguțătorie, de economie, de meserii ș. a. lipsesc cu totul.

Hunedoara și Hațegul sînt singurele orașele în acele părți. Măiestri români însă sînt puținei.

În cercul cel mare dintre Belgrad, Aiud, Turda, Cluj, Gherla, Bistrița, Oșorhei, Mediaș și Sibiu, afară de Blaj, nu se află nici un oraș cu școale mai mari; asemenea dela Sibiu prin comitatul Făgărașului înainte, pe un drum atât de îndelungat, nici un oraș, afară de Făgăraș, până la Brașov. În alte părți e tot așa.

Aceste sînt foarte triste stări de lucruri pentru noi Români. Dar' tot așa nu pot rămâne. E timpul să se pună pe lucru oamenii nostri din toate colțurile țerii, să cerceteze de-amăruntul, *ce și cum e de făcut? Unde să se înceapă și în ce chip să se urmeze pentru a scoate treaba la bun sfîrșit?*

Scopul este să întemeiem *clasa meseriașilor* și prin ei *orașe românești*.

s.

Patlagelele și cultura lor.

Patlagelele, numite și plătăgele, paradice, porodice sau paradice (latinește *Lycopersicum esculentum*; germ. *Liebesapfel*, *Paradiesapfel*; ung. *paradics*), sînt o legumă tufosă cu flori galbenii și numeroase fructe (roade) sucoase și rotunde sau ovale, de culoare (față) roșie, une-ori galbină sau portocalie.

Fructele se întrebuintează în ferturi, sosuri și murături. Prin o cultură cât mai răspîndită a patlagelelor atât de mănoase, spornice și nutritoare, țeranii nostri ar pute împăca mai cu înlesnire trebuințele lungilor posturi, gătind din patlagele ferturi gustoase și înlocuind astfel, măcar odată pe săptămână, mîncările îndatinate și îndeosebi varza, fasolea și ceapa.

Patlagelele isbutesc cu deosebire în pămînturile scormonite adînc, fragede, expuse arșiței soarelui și ferite de vînturi aspre. Prin îngrășarea cu mult gunoiu se sporesc mlădițele și foile în paguba fructelor. De altcum pămîntul sterp, lucru firesc, nu se potrivește.

În timpul mai nou încep a se cultiva și la noi felurite soiuri.

Întăietate se cuvine soiurilor timpurii și mănoase cu fructe mari, cărnose și roșii.

Sămînța încolțește cu anevoie. Amînând prăsirea răsădului, fructele nu au când se coace și fiindcă patlagelele sînt gingașe și expuse la frig, sămînatul se va îndeplinî prin Martie, într'o răsădnică (melegar, pat cald) călduță, în oale sau tipsii la fereastră sau și în grădină. De ajuns este un petec de loc bine pregătit, care se adăposteste, cerînd trebuința, prin rogojini, scînduri, tufe de brad sau alt-

ceva, nu cumva frigul să îmbrâncească tinerile plante.

Pe seama răsădului, pământul se îngrășe cu gunoiu putred, se sapă cu hârlețul (arșeul, hârșeul) și se greblează. Sămënța se împrăstie cât mai deopotrivă și cam rar, asemenea grăului. Deasupra se cerne țerină mănoasă în grosime de 1½—2 centim. cel mult. Urmează apăsarea cu dosul lopeții și apoi udatul cu străcurătoarea. Udatul se va repeli, seara sau dimineața, de câte-ori pământul amenință a se usca. În timpul creșterii, răsădul se rărește și se curăță de burueni în 2—3 rânduri.

Săditul se va face în urma unei ploii calde, pe la sfârșitul lui Aprilie. Firele de răsăd se aibă rădăcini și cotoare cât mai puternice și sănătoase; altcum se prind și cresc în silă. Patlagelele se rămuresc cu îmbelșugare, mai ales în verile ploioase. Ar trebui deci sădite în depărtare de un metru. Pe timp secetos se udă, seara pe răcoare, nici-decum în arșița soarelui. Săpatul se va repeli de câte-ori încep buruienile a năpădi.

Când plantele apucă a se răslăți trebuie legate de câte o tufă puternică și bine înțepenită. În scopul de a pripi coacerea fructelor și totodată a ușura legatul și proptirea lungilor cotoare, se recomandă cultura lîngă părăți, garduri și c. l. Pe la sfârșitul verii, cotoarele mai lungi se ciupesc și se desbracă de odraslele mai tinere cu ajutorul foarfecilor. Această lucrare se repetesc mai târziu. Urmarea e, că sucul nutritor (mizga) se grămădește în puținele cotoare rămase, și că expuse luminii și căldurii, fructele înaintează și se coc în pripă.

Fructele se culeg în mai multe rânduri și se întrebunțează după-ce s'au înroșit indeplin.

Ca merinde pentru iarnă se recomandă fructele mari și coapte, cari se spală frumos, se despică în 3—5 bucăți, apoi se ferb ½ oară fără apă și se strecură prin sită, spre a înlătura cojile și sămënța. Acum ferberea se continuă până ce dobândim un fel de cir foarte gros, care se pune în sticle nu prea mari. După legarea strînsă cu beșică sau hârtie udă de pergament, sticlele se ferb cât mai îndelungat, într'o căldare cu apă s'au frigetoarea cuptorului pe o tipsie cu apă.

După o altă purcedere, cirul fert se uscă în cuptor și după aceea la aer pe scândurele curate și netede până-ce s'a învirtoșat ca pânea, apoi se taie în fășii de grosimea degetului și se păstrează în săculeț la un loc uscat.

Despre patlagelele vinete se va vorbi altă-dată.

Nutreț întreg sau tăiat mărunt?

Prin cercări săvârșite cu îngrijire s'a adevărit, că 100 chilogramme de fân tăiat

mărunt înriurește asupra vitelor întocmai ca 130 și chiar 140 chlg. de fân întreg, așadar' netăiat; 100 chlg. de earbă tăiată mărunt prețuește atâta cât 125 chg. de earbă netăiată; 100 chlg. de ovės urluit (despicat în moară) întocmai ca 185 chlg. de ovės întreg. Nutrețul tăiat ar trebui dat vitelor în amestec cu paie tăiate.

Mașina de tăiat nutrețul nu este scumpă. De cumva nu s'ar putè altcum, ea se cumpără prin câte 2—3 tovarăși. Sfătuim dar' pe țeranii noștri să urmeze și ei asemenea multor economi iscusiți, cari nu dau vitelor decât nutreț tăiat sau altcum mănunțit.

Exaburirea spiritului.

Păstrat fiind în fedeleșe, buți sau alte vase de lemn, spiritul exaburează prin doage în măsură neasemănat mai mare decum s'ar presupune.

În urma cercetărilor datorite unor pricepători germani, 100 litre de spirit îndură o pierdere și anume în curs de:

2 luni	2½ litre
11—12 "	8¾ " "
22—24 "	19¾ " "
44—48 "	22 " "

Perdere este cu atât mai mare, cu cât spiritul este mai curat, așadar' mai prețios.

Drept-aceea, așa proaspăt cum s'a cumpărat, spiritul se va trage fără zăbavă în sticle mari și bine astupate. Vasele de bleh (bleu, tinichea) alb, au scăderea, că în pivniță ruginesc ușor.

Găinile de soiul „Selecta“.

Prăsirea acestor găini este datorită Germanului Dr. Otto Finsch, care le-a descris ca întrunind toate cerințele dorite. Între altele zice, că se îngrășe cu deosebită înlesnire și ajung greutatea de 3½ până 4 chilog. O însușire prețioasă este, că produc cu începere din a șaptea lună, multime de ouă aavea uriașe (60—75 grame). O altă însușire tot așa prețioasă e, că sînt blânde, mîncăcioase și clocesc bucuros. Puii sînt răbdurii și cresc în pripă. Timp de abia 2½ luni, ei ajung mărimea găinilor îndatinate la noi.

„Selecta“ face parte din soiurile foarte cărnoase și bune de ouat. Carnea e îndeplin albă, fragedă și gustoasă.

În deosebire de găinile negre cu luciu metalic verde s'au vioriu, cocoșii au pe spate și grumaz pene de un alb gălbîn. Puii sînt toți negri.

Ouă de vîndut se vor fi aflînd deocamdată așa credem, numai la Dr. Otto Finsch în Delmenhorst (Germania).

Tratarea purceilor înțărcați.

O econoamă germană iscusită scrie asupra țineii purceilor cam următoarele:

Am crescut până acum numeroși purcei în economia mea. Toți au isbutit și în scurtă vreme s'au făcut mari și grași. De boale au rămas în totdeauna scutiți. Zilnic purceii mei umblă câte 2 oare pe-afară; într'aceea grajdul rămâne deschis. Le dau se mîncănce la început de câte 5, mai târziu de 4 și apoi de 3 ori pe zi. Vara nutreț rece, iarna călduț. Nutrețul de căpetenie sînt cartofii (crum-penele, baraboi, picioicile), cari se dau întregi și amestecați cu țărițe s'au urluală, adăugînd la început puțin lapte. Nu le dau decât nutreț virtos.

Nu arare-ori se tînguesc oamenii pe aici de purcei țapeni (ologi). M'am încredințat, că vina este lipsa de aer proaspăt: bieții purcei nu se scot afară nici când! Sub cuvînt, că nutrețul virtos ar fi cășunînd înțepenirea, oamenii toarnă în nutreț apă multă și astfel purceii se gârbovesc.

Scoaterea gustului și mirosului a glod din pești.

Peștii din bălți și riuri sau văi mociroase au un gust a pământ sau a glod și une-ori a putregaiu. Acest gust se poate scoate așa, că în urma curățirii mațelor, peștii se țin câteva oare într'un amestec de sare, țărițe, cărbuni aprinși și apă de fîntînă (puț). Urmează spălarea repetită cu apă moale și limpede.

Un alt mijloc este ferberea peștilor la un loc cu coji de pâne.

Tratarea feștili de lampă.

Până a nu o fi așezat în lampă, feștila se va ține aproape de cuptorul ferbinte, spre a se usca în deplin. Scopul uscării este a îndepărta umezeala absorbită, care îngreuează suirea petroleului înspre flacăra. Noua feștilă se retează cât mai oblu, cu foarfecile. De aci încolo, ea se curăță cu o sdreanță sau se freacă cu un dop de plută, fără a o mai tăia.

O neapărată cerință este ținerea feștili și a lampei în deplină curățenie.

Cercarea spiritului.

Pentru de a știrici, dacă și încât cutare spirit este curat, purcedem în chipul următor: Pe o fașie curată de hârtie albă turnăm din fiecare soi de spirit de cercat câteva picături, firește dechilin. Cel mai curat va fi spiritul, care după-ce s'a svîntat la aer, nu lasă nici o urmă pe hârtie. Spiritul de soi prost lasă pe hârtie un fel de pete gălbînii unsuroase.

